

TYÖVÄEN
TALOUDELLINEN
TUTKIMUSLAITOS

TUTKIMUSSELOSTEITA 6. 1978

PIRKKO ÖSTERBERG

PALKKAEROT SAK:n JÄSENKENTÄSSÄ VUONNA 1975
PALKKATILASTOJEN VALOSSA

TYÖVÄEN TALOUDELLINEN TUTKIMUSLAITOS

TUTKIMUSSELOSTEITA 6. 1978

PIRKKO ÖSTERBERG

PALKKAEROT SAK:n JÄSENKENTÄSSÄ VUONNA 1975

PALKKATILASTOJEN VALOSSA

Helsinki 1978

ISBN 951-9281-11-8

Työväen Taloudellinen
Tutkimuslaitos

Sisällysluettelo

sivu

1.	Tutkimuksen tarkoitus	1
2.	Tutkimusaineisto	1
2.1.	Suomessa julkaistavat palkkatilastot	1
2.2.	Palkkatilastojen peittävyys	8
2.3.	Palkkatilastot ja SAK:n jäsenliitot	11
3.	Palkkarakenne SAK:n jäsenkentässä	18
4.	Palkkaeroihin vaikuttavia tekijöitä	21
4.1.	Urakkatyö	21
4.2.	Ylityöt	28
4.3.	Naisvaltaisuus	31
5.	Tiivistelmä ja johtopäätökset	37

Lähdeluettelo

PALKKAEROT SAK:n JÄSENKENTÄSSÄ VUONNA 1975
PALKKATILASTOJEN VALOSSA

1. Tutkimuksen tarkoitus

Palkkakehitykseen vaikuttaminen on niin työntekijöiden reaaliainsioiden kasvun turvaamisen kuin myös solidaarisen palkkapolitiikankin kannalta ammattiyhdistysliikkeen keskeinen tehtävä. Tämä edellyttää jatkuvaa palkkakehityksen ja palkkarakenteen muutosten seuranta. Tässä tehtävässä joudutaan turvautumaan valmiisiin palkkatilastoihin. Näitä tilastoja tuottavat meillä Tilastokeskus sekä työnantajajärjestöt.

Varsinaisten palkkatilastojen systemaattinen tuottaminen aloitettiin meillä itse asiassa varsin myöhään, kun tämä työ keskitettiin Tilastokeskukseen vuonna 1967. Sittemmin palkkatilastojen tuotantoa on laajennettu käsittämään lähes kaikissa elinkeinohaaroissa työskenteleviä palkansaajia. Viime aikoina on aktiivisesti pyritty parantamaan tilastoja lisäämällä niiden peittävyyttä sekä yhtenäistämällä palkkakäsitteitä.

Käytettävissä olevat palkkatilastot eivät sellaisinaan sovellu SAK:n jäsenliittojen palkkarakennetarkasteluun. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on arvioida tilastojen käyttökelpoisuutta liittojen kannalta sekä kuvata tämän perusteella SAK:n jäsenliittojen välistä palkkarakennetta vuoden 1975 neljännellä neljänneksellä. Lisäksi pyritään selittämään palkkarakennetta sellaisilla tekijöillä, jotka sisältyvät julkaistuihin palkkatilastoihin. Näitä ovat mm. urakkatyö, ylityö ja naisvaltaisuus.

2. Tutkimusaineisto

2.1. Suomessa julkaistavat palkkatilastot

Tilastokeskus julkaisee palkkatilastonsa Tilastotiedotussarjassa PA. Vuodesta 1969 lähtien on julkaistu myös palkkatilastojen yhteenvetoa. Taulukossa 1 on lueteltu kaikki Tilastokeskuksen vuonna 1975 julkaisemat

palkkatilastot. Taulukosta käyvät ilmi tilastointiperiaate, palkkatietojen kerääjät, tilastojen julkaisutiheys sekä ajankohdat, joita palkkatiedustelut koskevat. Aineiston kerääjinä ovat sekä Tilastokeskus että työnantajajärjestöt. Tilastokeskus julkaisee myös työnantajajärjestöjen keräämiä palkkatietoja joko sellaisinaan tai vain osan tiedoista tai täydennettynä omilla tiedoillaan. Suurinta osaa työntekijöiden palkkatilastoista tuotetaan neljännesvuosittain. Valtion työntekijöiden palkkatilasto tuotetaan joka toinen kuukausi. Uittotyöntekijäin, Metalliteollisuudenharjoittajain Liitto r.y:n jäsenyritysten työntekijäin ja ulkomaanmeriliikenteen työntekijäin palkkatiedot julkaistaan vain kerran vuodessa, samoin toimihenkilöiden ja virkamiesten palkkoja koskevat tilastot.

Ennen vuotta 1967 palkkatietoja on julkaissut sosiaali- ja terveystoiministeriö Sosiaalisessa Aikakauskirjassa ja Tilastokeskus Tilastokatsauksissa. Kaikkein varhaisimpia palkkatietoja, joita Suomen valtio on julkaissut, löytyy Sosiaalisen Aikakauskirjan lisäksi teollisuushallituksen "Työtilasto"-sarjasta ja sosiaaliministeriön "Sosiaalisia erikoistutkimuksia"-sarjasta. (Ks. taulukko 2.)

Palkkakäsitteenä käytetään joko säännöllisen työajan ansiota tai tehdyn työajan ansiota. Säännöllisen työajan ansioon luetaan rahapalkan lisäksi vuorotyölisä, säännöllisestä sunnuntaityöstä maksettu korotus sekä kuukausikeskimäärinä maksetut lisät, kuten luontoisedut, provisio ym. erät. Muut lisät, sunnuntai- ja ylityökorotukset eivät sisälly säännöllisen työajan ansioon. Sen sijaan nämäkin palkkaerät sisältyvät kokonaisansiokäsitteeseen. Kuntasektorin sekä yksityisen sektorin työntekijöillä tilastokäsitteenä on kokonaisansio ja muilla ryhmillä säännöllisen työajan ansio. Pääpiirteissään siis kuukausipalkkaisilla palkansaajilla julkaistaan säännöllisen työajan ansiot ja tuntipalkkaisilla kokonaisansiot.

Taulukko 1. PALKKATILASTOT VUONNA 1975

Palkkatilaston nimi	Tilastointiperiaate	Aineiston nykyinen kerääjä	Tuottamisnopeus	Tiedusteluajan-kohta
1. Valtion työntekijöiden palkat	säännöllisen työajan ansio	TK	joka 2. kuukausi	tammi-, maaliskuu, jne.
2. Maataloustyöntekijöiden palkat	- " -	TK	neljännesvuosittain	helmi-, touko-, elokuu ja marraskuu
3. Metsätyöntekijöiden palkat	tehdyn työajan ansio (urakkatyö)	TK	- " - - " -	helmi-, touko-, syys- ja marraskuu
4. Teollisuustyöntekijöiden palkat	tehdyn työajan ansio	STK	- " -	helmi-, touko-, elokuu ja marraskuu
5. Rakennusalan työntekijöiden palkat	- " -	STK	- " -	- " -
6. Autoliikenteen työntekijöiden palkat	- " -	STK, LTK, TK	- " -	- " -
7. Ahtausalan työntekijöiden palkat	- " -	STK	- " -	- " -
8. Kaupunkien ja kauppaloiden työntekijöiden palkat	säännöllisen työajan ansio	TK	- " -	- " -
9. Maalaiskuntien ja kuntainliiton tuntipalkkaisten työntekijöiden palkat	tehdyn työajan ansio	TK	puolivuosittain	helmi- ja elokuu
10. Uittotyöntekijöiden palkat	säännöllisen työajan ansio	Työsuojeleluhallitus, TK	vuosittain	kesäkuu, elokuu
11. Työntekijöiden palkat Metalliteollisuudenharjoittajain Liiton ry:n jäsenyrityksissä	tehdyn työajan ansio	MTHL, TK	- " -	heinä-, elokuu ja syyskuu

Taulukko 1 jatk.

Palkkatilaston nimi	Tilastointiperiaate	Aineiston nykyinen kerääjä	Tuottamismopeus	Tiedosteluajan- kohta
12. Ulkomaan meriliikenteen työn- tekijöiden palkat	säännöllisen työajan ansio	STK	vuosittain	syyskuu
13. Liikelaan ja teollisuuslaitos- ten toimihenkilöiden palkat	- " -	TK, STK, LTK	- " -	elokuu
14. Valtion virkamiesten palkat	- " -	TK	- " -	marraskuu
15. Yksityisoikeudellisessa työso- pimussuhteessa valtioon olevien kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkka- tilasto	- " -	TK	- " -	vuodesta 1971 lähtien lokakuu
16. Kaupunkien ja kauppaloiden viran- haltijoiden ja kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat	säänn. työajan ansio	TK	- " -	marraskuu
17. Maalaiskuntien viranhaltijoi- den sekä kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöi- den palkat	- " -	TK	- " -	- " -
18. Kuntainliittojen viranhaltijoiden sekä kuukausipalkkaisten työnte- kijöiden ja toimihenkilöiden palkat	- " -	TK	- " -	- " -

Taulukko 1 jatk.

Palkkatilaston nimi	Tilastointiperiaate	Aineiston nykyinen kerääjä	Tuottamisnopeus	Tiedusteluaajankohita
19. Evankelisluterilaisten seurakuntien viranhaltijoiden ja työsopimussuhteisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat		Kirkkohallitus	vuosittain	marraskuu
20. Järjestöjen toimihenkilöiden palkat	säännöllisen työajan ansio	TK	- " -	- " -
21. Ravitsemis- ja majoitusliikkeiden työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat	- " -	TK, LTK	- " -	elokuu

Lähteet: Palkkatilastojen kehittämissyöryhmän muistio, Tilastokeskus, Muistio n:o 37, Helsinki 1976, s. 22.

TK = Tilastokeskus

LTK = Liiketyöntäjain Keskusliitto

STK = Suomen Työntäjain Keskusliitto

MTHL = Metalliteollisuudenharjoittajain Liitto ry.

Taulukko 2. PALKKATILASTOJEN VANHIMMAT TIEDOT

Palkkatilasto	Julkaisu sekä vuodet, joita tiedot koskevat
1. Valtion työntekijöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1931-32 ¹ , 1933, 1934, 1936-1938 ² , 1939-1944, 1945-1946 ² , 1947-66
2. Maataloustyöntekijöiden	Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 3: 1919-20 ¹ , Sosiaalinen Aikakauskirja: 1924-25 ² , 1926-67
3. Metsätyöntekijöiden	Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 4: 1921, Sosiaalinen Aikakauskirja: 1935-38 ² , 1946-67
4. Teollisuustyöntekijöiden	"Työtilasto" n:o I (tupakkateoll.): 1903 ³ , n:o II (kutomateoll.): 1904 ³ , n:o IV, VII (kirjapainot.): 1907 ³ , 1908 ³ , n:o VI (kutomateoll.): 1908 ³ , n:o XII (metallit.): 1911 ³ , n:o XIV (paperiteoll.): 1912 ³ , n:o XV (lasiteoll.): 1913 ³ , n:o XVI (sahateoll.): 1914 ³ , Sosiaalinen Aikakauskirja (metalli- ja sahateoll.): 1913-23 ² , 1913-24 ² , Sosiaalinen Aikakauskirja (koko teollisuus): 1925, (paperiteoll.): 1928, Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 15 (kutomateoll.): 1929, Sosiaalinen Aikakauskirja (koko teollisuus): 1936-38, 1939-44 ² , 1945-66
5. Rakennusalan työntekijöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1955-66
6. Autoliikenteen työntekijöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1946, 1956-66
7. Ahtausalan työntekijöiden	"Työtilasto" n:o XVI (sahateoll.): 1911, Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 9: 1926 ja 1927, Sosiaalinen Aikakauskirja: 1953-66
8. Kaupunkien ja kauppaloiden työntekijöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1934, 1942-44 ² , 1945-66
9. Uittotyöntekijöiden	Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 4: 1921, Sosiaalinen Aikakauskirja: 1932-34 ² , 1932-35 ² , 1935-38 ² , 1946-67
10. Työntekijöiden palkat Metalliteollisuudenharjoittajain Liitto ry:n jäsenyriyksissä	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1965
11. Ulkomaan meriliikenteen työntekijöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja: 1930, 1952-67
12. Liikealan ja teollisuuslaitosten toimihenkilöiden	"Työtilasto" n:o VIII: 1907, Sosiaalisia erikoistutkimuksia n:o 10: 1925, n:o 11: 1929, Sosiaalinen Aikakauskirja: 1935, 1949-67

Taulukko 2 jatkuu

Palkkatilasto	Julkaisu sekä vuodet, joita tiedot koskevat
13. Valtion virkamiesten	v:n 1967 palkkatilastomoniste: 1963-66
14. Yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa valtion olevien kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden ja työntekijöiden	Tilastotiedotus PA v:lta 1966
15. Kaupunkien ja kauppalojen viranhaltijoiden ja kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden	Tilastokatsaus 1955: 12, 1951-53, Tilastokatsaus 1957:7, 1957
16. Maalaiskuntien viranhaltijoiden ja kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden	Tilastokatsaus 1955:12, 1956:7, 1957:7 ja 11, 1965: 9
17. Kuntainliittojen viranhaltijoiden sekä kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden	Tilastokatsaus 1960: 7, 1964: 7
18. Evankelisluterilaisten seurakuntien viranhaltijoiden ja työsopimussuhteisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden	v:n 1967 palkkatilastomoniste: 1963-65
19. Järjestöjen toimihenkilöiden	v:n 1967 palkkatilastomoniste: 1965-66
20. Ravitsemis- ja majoitusliikkeiden työntekijöiden ja toimihenkilöiden	Sosiaalinen Aikakauskirja 1930 ³ Tilastokatsaus 1956:3 v: 1955

1 tiedot koskevat palkkausvuotta, 2 perioditutkimus tai -selvitys,
3 tietojen julkaisuvuosi

Lähteet: "Työtilasto" -sarja: I,II,IV,VI-VIII, XII, XIV-XVI, Helsinki 1903-1914. SVT.XXX. Sosiaalisia erikoistutkimuksia: 3, 4, 9-11, 15 Helsinki 1923-36, Sosiaalinen Aikakauskirja vuosilta 1924-67, Helsinki 1925-68. Tilasto-opas 1975, Käsikirjoja N:3, Helsinki 1975, s. 65.

2.2. Palkkatilastojen peittävyys

Yleiskuvan saamiseksi siitä, missä määrin palkkatilastojen voidaan olettaa vastaavan kuvaamaansa palkansaajaryhmää, turvaudutaan tässä Tilastokeskuksen selvitykseen¹, jossa pyrittiin arvioimaan järjestäytymättömien työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien määrä. Työ suoritettiin vertaamalla palkkatilastojen perusjoukkoa vuoden 1970 väestölaskennan perusjoukkoon. Vertailuun liittyneiden ongelmien vuoksi tuloksia voidaan pitää vain suuntaa-antavina.

Julkisen sektorin henkilörekisterit samoin kuin yksityisten valtionapulaitosten henkilörekisterit laaditaan kokonaisuineistosta, joten julkisen sektorin palkkatilastojen peittävyys voitiin olettaa lähes 100 prosenttiseksi.

Yksityisen sektorin palkkatilastojen peittävyys kartoitettiin toimialoitain. Palkkatilastoissa tilastoitujen palkansaajien osuus kaikista palkansaajista yksityisellä sektorilla oli noin 60 prosenttia vuonna 1970. Tilastoituihin on silloin laskettu mukaan myös ne, joista Tilastokeskus otantapohjaisena kerää tiedot, joten järjestäytyneiden työnantajien palveluksessa olevien palkansaajien osuus kaikista palkansaajista on alhaisempi.

Taulukossa 3 on esitetty mainitun Tilastokeskuksen selvityksen mukainen palkkatilastojen peittävyys toimialoitain.

Kaivannaistoiminnan työntekijöistä kuuluu STK:n tilastoinnin piiriin 60 %. Malmikaivostoiminnassa vastaava peittävyys on 80 %.

Teollisuuden työntekijöistä kuuluu STK:n ja LTK:n tilastoinnin piiriin runsaat 60 %. Tilastokeskus jättää kuitenkin julkaisematta osan aineistosta, jolloin julkaistujen palkkatilastojen peittävyysaste jää noin viisi prosenttiyksikköä pienemmäksi.

Sähkö-, kaasu- ja vesihuollossa STK:n tuottamien tietojen peittävyys on 50 %.

1 Palkkatilastojen kehittämistyöryhmän muistio, Muistio n:o 37, Tilastokeskus, Helsinki 1976, s. 71-73.

Rakennustoiminnassa peittävyysaste STK:n tuottamien tietojen osalta on noin 40 %. Maa- ja vesirakennustoiminnassa peittävyys on kuitenkin vain 20 %.

Kaupassa LTK:n tuottamien tietojen peittävyys jää hiukan alle 40 %:n. Tilastokeskus laatii kaupasta lisäksi otantapohjaisena palkkatilastoa. Kun tämän otoksen perusjoukko lisätään LTK:n tilastoimaan, tulee peittävyydeksi kokonaisuudessaan 60 %.

Kuljetuksessa ja liikenteessä on järjestöjen tilastojen peittävyys noin 20 %, siis varsin alhainen. Tilastokeskus laatii omaa palkkatilastoa liikenteestä, mikä nostaa peittävyyden noin 50 %:in.

Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämää palvelevassa toiminnassa on järjestöjen tilastoinnin piirissä alle 20 % palkansaajista. Tilastokeskuksen laatimat tilastot nostavat peittävyyden 40 %:in. Kiinteistötoimintaa ja liike-elämää palvelevan toiminnan palkansaajia ei tehdyn selvityksen mukaan tilastoida ollenkaan.

"Yhteiskunnalliset ja henkilökhtaiset palvelukset" -toimialoilta, joissa palkansaajia oli runsaat 130 000, ei palkkoja tilastoida juuri lainkaan.

Yllä oleva koskee suurimmalta osaltaan vain työntekijöitä. Toimihenkilöitä ei ole mahdollista ryhmitellä nykyisten palkkatilastojen perusteella vastaavalla tavalla. Voidaan kuitenkin todeta, että STK:n palkkatilastot peittävät toimialoilla 2-4 (kaivos- ja muu kaivannaistoiminta, teollisuus, sähkö-, kaasu- ja vesihuolto) noin 65 % toimihenkilöistä.¹

1 Palkkatilastojen kehittämistyöryhmän muistio, s. 73.

Taulukko 3. PERUSKARTOITUS PALKKATILASTOJEN PEITTÄVYYDESTÄ

Toimiala	Peittävyys, %
1. Maa- ja metsätalous, kalastus, metsästys	5
2. Kaivos- ja muu kaivannaistoiminta	60
3. Teollisuus	56 ¹ , 62 ²
31. Elintarvikkeiden, juomien ja tupakan valmistus	20 ¹ , 50 ²
32. Tekstiilien, vaatteiden, nahan ja nahkatuotteiden valmistus	60
33. Puutavaran valmistus	55
34. Paperiteollisuustuotteiden valmistus, graafinen tuotanto	70
35. Kemiallisten, maaöljy-, kumi- ja muovituotteiden valmistus	40 ¹ , 60 ²
36. Savi-, lasi- ja kivituuotteiden valmistus	6
37. Metallien valmistus	70
38. Metall- ja konepajatuotteiden valmistus	70, 75 ²
39. Muu valmistus	
4. Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	50
5. Rakennustoiminta	40
51. Talonrakennustoiminta	30-40
52. Maa- ja vesirakennustoiminta	20
6. Tukku- ja vähittäiskauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	40
7. Kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	40
8. Rahoitus-, vakuutus- ja liike-elämää palveleva toiminta	40
9. Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	5 ¹ , 7 ²
Elinkeino tuntematon	
Yhteensä	

1 Tilastokeskuksen julkaisemat tiedot

2 TK:n, STK:n ja LTK:n julkaisemat ja/tai keräämät tiedot

Lähde: Palkkatilastojen kehittämistyöryhmän muistio, Muistio n:o 37, Tilastokeskus, Helsinki 1976, Liitetäulu 3.1.

2.3. Palkkatilastot ja SAK:n jäsenliitot

Seuraavassa tarkastellaan palkkatilastojen sopivuutta kuvaamaan SAK:n jäsenliittojen palkkarakennetta. Tilastoista etsittiin liitoittain ne palkansaajaryhmät, jotka parhaiten vastasivat liittojen jäsenistöä. Tilastoitujen työntekijöiden lukumääriä verrattiin järjestäytyneiden työntekijöiden lukumääriin laskemalla kattavuusprosentit. Liittojen jäsenistön koostumusta tarkasteltaessa käytettiin apuna SAK:n suorittamaa palkkasopimustiedustelua (1.2.1976–31.1.1977). Tiedustelusta ilmeni kyselyyn vastanneiden liittojen järjestäytyneiden työntekijöiden määrä sopimusaloittain.

Taulukossa 4 on lueteltu liitoittain ne palkkatilastot, joissa tilastoidut työntekijät vastaavat parhaiten liittojen jäsenistöä, tilastoitujen työntekijöiden lukumäärät, liittojen jäsenmäärät sekä kattavuusprosentit. Taulukko kuvaa tilannetta neljännellä neljänneksellä 1975¹.

Liittojen käytössä on Tilastokeskuksen julkaisemien palkkatilastojen lisäksi STK:n julkaisema "Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä" sekä Liiketyönantajain Keskusliiton ja Työehtoliiton "Ansiotilasto". Metallityöväen liitolla on lisäksi käytössään Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton julkaisema palkkatilasto.

Eräät Tilastokeskuksen julkaisemat palkkatilastot pohjautuvat joko kokonaan tai osin mainittuihin työnantajajärjestöjen tekemiin tilastoihin. STK:n palkkatilasto on pohjana Tilastokeskuksen autoliikenteen, teollisuuden työntekijöiden, rakennusalan työntekijöiden sekä ahtausalan työntekijöiden palkkatilastoissa. Teollisuuden työntekijöiden palkkatilastossa Tilastokeskus jättää

1 Kerran vuodessa julkaistavat uittotyöntekijöiden, merimiesten sekä Metalliteollisuudenharjoittajain Liiton palkkatilastot kuvaavat tilannetta III neljänneksellä 1975.

julkaisematta eräitä STK:n laatiman palkkatilaston sisältämiä palkkatietoja elintarvikealalta¹, kemialliselta alalta², lasi- ja posliinialalta³, paperiteollisuuden alalta⁴, puualalta⁵ ja ulkomaan meriliikenteestä⁶.

Kokonaan tarkastelun ulkopuolelle jätetään Tilastokeskuksen palkkatilastoista järjestöjen toimihenkilöiden palkkatilasto sekä liikealan ja teollisuuslaitosten toimihenkilöiden palkkatilasto, koska ne eivät juuri koske SAK:n jäseniä.

Palkkatilastot eivät sovellu ongelmattomasti kuvaamaan SAK:n jäsenliittojen palkkoja. Ammattiliittojen rajat eivät kulje tilastojen nimikkeiden mukaan. Yhden liiton jäsenien palkkatietoja on saatettu tilastoida monille eri toimialoille ja toisaalta yksi toimiala saattaa sisältää monen eri liiton jäsenistön palkkatietoja.

Erityisiä vaikeuksia näyttää olevan Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton sekä Liiketyöntekijäin Liiton palkkatietojen määrittämisessä. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton osalta oli hankaluutena se, että tämän liiton jäseniä löytyy useammasta palkkatilastosta ja että liiton jäseniä on samoissa nimikkeistöissä muiden liittojen jäsenten kanssa. Liittoon kuuluvia työntekijöitä lienee vielä taulukossa lueteltujen lisäksi valtion ja kuntien palkkatilastoissa. Liiketyöntekijäin Liiton jäsenten vastaavuuden etsiminen käytettävissä olevista palkkatilastoista on vaikeaa liiton jäsenten erilaisten ammattien vuoksi. Samoin on vaikea vetää rajaa tämän liiton ja esimerkiksi TVK:n

1 Teurastamot ja lihavalv.tehtaat, margariinitehtaat, säilyke-,viini- ja siirappitehtaat, kahvipaahtimot.

2 TK:n "Kemian perusteollisuus" sisältää tiedot 7 402:sta työntekijästä, STK:n tilastossa oli 14 708 tilastoitua työntekijää.

3 Hehkulampputeollisuus.

4 Tapettitehtaat.

5 Harja- ja sivellintehtaat, kuitulevytehtaat, lastulevytehtaat, muu mekaaninen puunjalostus.

6 Pumppumiehet, tarjoilijat.

jäsenten välillä tilastojen luokituksista.

Metallityöväen liiton osalta on STK:n tilaston toimiala "Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton konepajat, valimot ja laivaveistämöt" korvattu kattavampien tietojen saamiseksi liiton käytössä olevan Metalliteollisuuden Työnantajaliiton julkaiseman palkkatilaston tiedoilla.

Seuraavien SAK:n jäsenliittojen osalta ei ollut mahdollista tehdä käytettävissä olevien tilastojen avulla lainkaan arvioita jäsenistön palkoista: Ilmailualan Unioni, Järjestötoimitsijain Liitto, Kiinteistötyöntekijäin Liitto, Suomen Laivanpäälystöliitto - Finlands Skeppsbefälsförbund, Suomen Muusikkojen Liitto, Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesliitto, Teknisten ja Erikoisammattien Liitto, Tekstiililaitosmiesten Liitto, Toimittajaliitto, Yleinen Lehtimiesliitto. Näissä liitoissa oli jäseniä vuonna 1975 yhteensä 24 747 ja ne muodostivat 2.7 prosenttia SAK:n jäsenistöstä (SAK:n vuosikirja).

Huolimatta edellä esitetyistä varauksista kattavuusprosentit kuvaavat suuntaa antavasti sitä, kuinka paljon liittojen käytettävissä olevat palkkatilastot pystyvät kertomaan liittojen jäsenten palkoista. Suurimmat kattavuusprosentit yksityisessä sektorissa ovat Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitolla ja Metallityöväen liitolla. Pienin on Suomen Maaseututyöväen Liitolla.

Julkinen sektori

Julkisen sektorin palkkatilastoja on runsaasti. Lähes kaikkien tässä sektorissa työskentelevien palkansaajien palkkatiedot rekisteröidään. Liittojen jäsenistön palkkoja kuvaamaan nämä tilastot ovat kuitenkin varsin hankalia. Luokitukset (laitoslaji, organisaatioaste, hallinnonala, työlaji, elinkeino, tehtäväryhmä) ovat sellaiset, ettei tilastoitujen työntekijöiden jakaminen liitoittain ole mahdollista. Sitä paitsi tilastot sisältävät paljon myös muiden palkansaajajärjestöjen kuin SAK:n jäseniä.

Julkisen sektorin tilastot jaetaan seuraavassa kahteen osaan: kuntia koskeviin tilastoihin ja valtiota koskeviin tilastoihin. Laskelmiin on jouduttu ottamaan mukaan kaikki näissä tilastoidut henkilöt.

Kunnallisen sektorin tilastot koskevat kaupunkien ja kauppaloitten, maalaiskuntien ja kuntainliittojen tuntipalkkaisia työntekijöitä sekä viranhaltijoita ja kuukausipalkkaisia työntekijöitä ja toimihenkilöitä. Palkkatilastoituja työntekijöitä oli yhteensä 210 855. SAK:n kuntasektorin liittona on Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto, jossa oli vuonna 1975 108 000 järjestäytynyttä työntekijää.

Valtion sektorin tilastot koskevat valtion työntekijöitä ja virkamiehiä, yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa valtioon olevia palkansaajia sekä yksityisten valtionapulaitosten palkansaajia. Näissä tilastoissa oli yhteensä 179 668:n palkansaajan palkkatiedot. Valtiosektoria edustaa SAK:ssa katto-organisaatio Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö eli VTY. Järjestäytyneitä työntekijöitä tässä järjestössä oli vuonna 1975 90 021.

Taulukko 4. TILASTOITUJEN HENKILÖIDEN LUKUMÄÄRÄ, AMMATILIITTOJEN JÄSENTEN LUKUMÄÄRÄ SEKÄ KATTAVUUSPROSENTTI

Liitto	Palkkatilasto	Työntekijöiden lkm palkkatilas- liitossa	Kattavuus- prosentti
1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijä- liitto ry	Tilastokeskus: Autoliikenteen työntekijöiden palkat, LTK: Ansiotilasto	19 807 1 522 yht. ¹ 21 329	69
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto ry	LTK: Ansiotilasto STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	9 478 17 638 yht. 27 116	73
3. Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto ry	TK: Ravitsemis- ja majoitusliikkeiden työnt. ja toimihenkilöiden palkat	30 917	84
4. Kemian Työntekijäin Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	14 708	62
5. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto ry	TK: Teollisuustyöntekijöiden palkat	11 589	49
6. Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	11 012	68
7. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	5 032	89
8. Liiketyöntekijäin Liitto ry	LTK: Ansiotilasto	104 635	58-55
		190 000	
9. Suomen Maaseututyöväen Liitto ry	TK: Maataloustyöntekijöiden palkat Metsätyöntekijöiden palkat Uittotyöntekijöiden palkat (III nelj.)	6 156 1 762 1 207 yht. 9 125	38
		24 000	

Taulukko 4 jatkuu

Liitto	Palkkatilasto	Työntekijöiden lkm palkatti- liitossa lastossa	Kattavuus- prosentti
10. Suomen Merimies-Unioni- Finlands Sjömans-Union ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä (III nelj.)	1 363 9 000	15
11. Paperiteollisuuden Työntekij. Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	43 805 43 759	100
12. Puutyöväen Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	32 576 37 950	86
13. Rakennustyöläisten Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	60 682 96 039	63
14. Suomen Sähköalan Työntekijäin Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	16 688 24 300	69
15. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä	38 253 47 512	81
16. Metallityöväen liitto ry	STK: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä TK: Työntekijöiden palkat Metalliteollisuudenhar- joittajain Liitto ry:n jäsenyrityksissä (III) Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton palk- katilasto	62 022 20 084 67 532 yht. 149 638 150 200	100
17. Kunnallisten työntekijäin ja viran- haltijain liitto ry	Kaupunkien ja kauppaloitten viranhaltijoiden ja kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihen- kilöiden palkat	80 185	

Taulukko 4 jatkuu

Liitto	Palkkatilasto	Työntekijöiden lkm		Kattavuus-
		palkatti-	liitossa prosentti	
		lastossa		
17. Kunnallisten työntekijäin...	Maalaiskuntien viranhaltijoiden sekä kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat	44 270		
	Kuntainliittojen viranhaltijoiden sekä kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat	55 119		
	Kaupunkien ja kauppaloiden työntekijöiden palkat	23 595		
	Maalaiskuntien ja kuntainliittojen tuntipalkkaisten työntekijöiden palkat	7 686		
	yht.	210 855	108 000	
18. Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.	Valtion työntekijöiden palkat	29 053		
	Valtion virkamiesten palkat	108 822		
	Yksityisoikeudellisessa työsuhteessa valtion olevien kuukausipalkkaisten toimihenkilöiden ja työntekijöiden palkkatilasto	26 638		
	Yksityisten valtionapulaitosten kuukausipalkkaisten työntekijöiden ja toimihenkilöiden palkat	15 155		
	yht.	179 668	90 021 ²	

1 Mukana ei ole ahtausalan työntekijöitä, koska työntekijöiden lukumäärätietoja ei ole.

2 Lähde: SAK:n vuosikirja 1975.

3. Palkkarakenne SAK:n jäsenkentässä

Taulukossa 5 on esitetty keskituntiansiot niille liitoille, joille se on palkkatilastojen perusteella periaatteessa mahdollista. Luvut ovat kokonais-keskituntiansioita.¹

Kaikille liitoille ei ollut saatavissa kokonaisansiotietoja. Näille jouduttiin laskemaan keskituntiansio säännöllisen työajan ansiotiedoista. Näin oli asianlaita Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liiton ja Liiketyöntekijäin Liiton kohdalla sekä osittain Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton ja Suomen Elintarviketyöläisten Liiton kohdalla. Tämä johtuu siitä, että Liiketyönantajain "Ansiotilasto":ssa julkaistaan vain säännöllisen työajan ansiotietoja. Tilastossa ei ole siis mukana lisä- eikä ylityökorotuksia. Jos LTK:n ansiotietoja ei otettaisi huomioon, olisi Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton keskituntiansio 12.25 markkaa (naisilla 9.24 markkaa ja miehillä 12.42 markkaa) ja Suomen Elintarviketyöläisten Liiton keskituntiansio 11.21 markkaa (naisilla 9.90 markkaa ja miehillä 12.64 markkaa).

Keskituntiansiot laskettiin kuukausipalkoista jakamalla ne kuukauden keskimääräisellä työtuntimäärällä eli 170:llä² ja päiväansioista jakamalla ne keskimääräisellä työtuntien määrällä eli 8:lla.

Edellä kuvatulla tavalla saadun aineiston perusteella voidaan tehdä liittojen välisistä palkkaeroista suuntaa antavia johtopäätöksiä.

1 Sisältää olosuhde- ja vuorotyölisät sekä sunnuntai- ja ylityökorotukset.

2 Laskutapa antanee palvelusektorin liittojen keskituntiansioksi jonkin verran liian pienen luvun, koska viikkotyötuntien määrä palvelusektorin kuukausipalkkaisilla on pienempi kuin esim. teollisuuden tuntipalkkaisilla.

Taulukko 5. PALKKARAKENNE SAK:n JÄSENKENTÄSSÄ IV NELJÄNNEKSELLÄ¹
1975

Liitto	Keskituntiansio, mk/t		
	miehet	naiset	yhteensä
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto ry	12.24	9.24	12.09
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto ry	12.09	9.08	10.26
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto ry	10.79	8.95	9.16
Kemian Työntekijäin Liitto ry	13.26	9.68	12.07
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto ry	14.35	11.87	13.28
Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto ry.	11.63	9.11	9.96
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto ry.	13.39	9.97	11.82
Liiketyöntekijäin Liitto ry	11.49	8.92	9.74
Suomen Maaseututyöväen Liitto ry.	11.37	8.04	10.77
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto ry.	13.49	11.01	12.97
Puutyöväen Liitto ry.	11.54	9.42	10.78
Rakennustyöläisten Liitto ry.	15.66	10.56	15.20
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto ry.	15.14	9.86	14.87
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto ry.	11.90	8.86	9.29
Metallityöväen liitto ry	13.72	10.38	12.95
Suomen Merimies-Unioni ry.			14.22
Yhteensä (mukana ei ole julkista sektoria)	13.42 ²	9.39 ²	11.76
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto ry.	17.62	13.32	14.79
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY ry.	17.55	14.00	15.81

1 LTK:n tilasto elokuulta 1975
Merimiesten palkat syyskuulta 1975

2 Mukana ei ole julkista sektoria eikä Merimies-Unionia

Tämä palkkarakennetarkastelu - vaikka onkin liittojen välinen - vahvistaa niitä tuloksia, joita aikaisemmin on saatu eri toimialojen välisissä tarkasteluissa.¹

Julkisen sektorin liittojen keskituntiansioita ei voi pitää kovinkaan edustavina kuvaamaan niiden jäsenten todellisia keskituntiansioita. Palkkatilastoista lasketut luvut kuvaavat lähinnä keskituntiansioita koko kunnallisessa ja koko valtiollisessa sektorissa. Silti ei liene väärin olettaa, että julkisen sektorin liittojen keskituntiansiot joka tapauksessa erottuisivat keskimääräistä suurempina. Tämä selittyy lähinnä näiden liittojen jäsenistön toimihenkilövaltaisuudella ja ammattirakenteella.

Laskettaessa taulukossa 5 esitettyä keskituntiansiota koko SAK:n jäsenkentälle julkisen sektorin liittoja kuvaavat keskituntiansiot jätettiin ottamatta huomioon niiden huonon edustavuuden vuoksi. Luku kertoo näin ollen vain SAK:n yksityisen sektorin liittojen keskimääräisen tuntiansion. Tämä oli vuonna 1975 neljännellä neljänneksellä 11.76 markkaa. Miehillä keskituntiansio oli 13.42 markkaa ja naisilla 9.39 markkaa.

Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan, Kumi- ja Nahkatyöväen, Liiketyöntekijäin sekä Tekstiili- ja Vaatetustyöväen liitoilla jäsenistön keskituntiansiot olivat alle kymmenen markkaa. Liitot toimivat joko teollisuuden perinteisillä matalapalkka-aloilla tai matalapalkkaisilla palvelusektorin aloilla. Yksityisessä sektorissa oli yli 14 markan keskituntiansio Rakennustyöläisten ja Suomen Sähköalantyyntekijäin liittojen sekä Suomen Merimies-Unionin jäsenistöllä.

Rakennustyöläisten keskituntiansioiden suuruuteen vaikuttaa työn luonne. Korkeasuhdannevaiheessa voimakkaan kilpailutilanteen vuoksi palkat nousevat herkästi liittyen osittain alalle tyypilliseen työsuhteiden

1 Ks. esim. Katsaus työehtosopimustoimintaan ja työehtosopimuspoliittiohjelma, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y., Jyväskylä 1976, tai Kavonius, Marja: Naisten asema työelämässä palkkauksen kannalta, Valtioneuvoston kanslian julkaisuja, 1975:4, Helsinki 1975.

lyhytaikaisuuteen. Keskituntiansio kuvaa ansiota tehdyltä työajalta eivätkä siinä näy mahdolliset pitkätkään työttömyysajat. Sähköalan työntekijöiden toimiala puolestaan kuuluu niihin aloihin, joilla jalostusaste on suhteellisen korkea. Työntekijät ovat erikoiskoulutuksen saaneita ja työmarkkinat tällä alalla ovat näin ollen muodostuneet melko suljetuiksi. Merimiesten suhteelliseen korkeapalkkaisuuteen vaikuttavat lähinnä erikoiset olosuhteet ja alan pääomavaltaisuus.

4. Palkkaeroihin vaikuttavia tekijöitä

Julkaistavat palkkatilastot sisältävät eräitä tietoja, joiden voi olettaa mahdollisesti vaikuttavan SAK:n jäsenliittojen keskituntiansioihin. Seuraavassa pyritään selvittämään liittojen keskituntiansioiden riippuvuutta urakkatyön ja ylityön määrästä sekä alan (jäsenistön) naisvaltaisuudesta.

4.1. Urakkatyö

Urakkatyössä saadaan suurempi palkka kuin samalla alalla aikatyönä tehdystä vastaavasta työstä. Urakkatöiden osuudeilla tehdystä työajasta voidaankin hyvin pitkälti selittää henkilöiden välisiä palkkaeroja tietyllä tuotannonalalla.

Taulukossa 6 on kuvattu miesten ja naisten keskituntiansiot aika- ja urakkatyössä ja taulukossa 7 urakka- ja aikatyöstä saatavien keskituntiansioiden markkamääräiset ja suhteelliset erot liitoittain vuoden 1975 viimeisellä neljänneksellä.

Teollisuuden keskituntiansiot olivat urakkatyössä keskimäärin vajaat kolme markkaa (2.79) suuremmat kuin aikatyössä. Suurimmat keskituntiansiot urakkatöissä olivat Suomen Sähköalantyöntekijäin ja Rakennustyöläisten Liittojen jäsenillä: yli 19 markkaa tunnissa. Yleensä niillä liitoilla, joiden jäsenten keskituntiansio aikatyössä oli keskimääräistä suurempi keskituntiansio oli myös urakkatyössä suurempi. Näyttää myös siltä, että

sekä markkamääräiset että suhteelliset erot aika- ja urakkatyöansioden välillä ovat sitä suuremmat mitä suurempien keskituntiansioiden liitoista on kyse. Rakennustyöläisten Liiton jäsenistön palkoissa ero oli yli 7 markkaa ja Suomen Sähköalantyöntekijöiden Liiton jäsenistön palkoissa vajaat 8 1/2 markkaa. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liiton jäsenillä, joilla keskituntiansio oli sekä aika- että urakkatyössä kaikkein alhaisin, ero oli sitä vastoin vain runsaat 50 penniä. Urakkatöistä maksetut palkat näyttävät siis lisäävän liittojen välisiä keskituntiansioeroja.

Työehtosopimuksilla määrätään yleensä, että urakkatyössä ansion on ylitettävä määräprosentilla vastaavan aikatyön ansio normaalilla urakka-työvauhdilla työskenneltäessä. Metalliteollisuuden työehtosopimuksessa ja eräissä muissa työehtosopimuksissa on lisäksi määräykset aikapalkkoihin tehtävistä korotuksista, mikäli keskimääräinen aikapalkkojen nousu on jäänyt jälkeen suorituspalkkojen keskimääräisestä noususta.

Urakkatyötuntien osuus tehdyistä työtunneista oli vuoden 1975 viimeisellä neljänneksellä koko teollisuudessa lähes 30 prosenttia ja aikatyötuntien osuus runsaat 62 prosenttia (ks. taulukko 8). Loput (vajaat 8 prosenttia) oli palkkiotyötä. Keskimääräistä enemmän urakkatyötä tekivät Puutyöväen, Tekstiili- ja Vaatetustyöväen, Rakennustyöläisten ja Metallityöväen liittojen jäsenet. Kahden viimeksi mainitun liiton jäsenistön keskituntiansio oli koko teollisuuden keskituntiansiota korkeampi. Vastaavasti Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitossa, Kemian Työntekijäin ja Suomen Elintarviketyöläisten Liitoissa, joiden jäsenten keskituntiansiot olivat koko teollisuuden keskituntiansioita pienemmät, tehtiin myös keskimääräistä vähemmän urakkatyötä. Varsin monen liiton kohdalla näyttää kuitenkin siltä, ettei keskimääräistä suurempi urakkatöiden osuus yhdisty keskimääräistä suurempiin ansioihin eikä pienempi osuus pienempiin ansioihin.

Naiset tekevät urakkatyötä enemmän kuin miehet. Urakkatöiden osuus koko teollisuuden työajasta oli naisilla 35 ja miehillä 27 prosenttia.

Taulukko 6. KESKITUNTIANSIOT AIKATYÖSSÄ JA URAKKATYÖSSÄ SAK:n JÄSENLIITOISSA, IV/1975

Liitto	Keskituntiansiot aika- työssä, mk/t			Keskituntiansiot urak- kатыössä, mk/t		
	miehet	naiset	yht.	miehet	naiset	yht.
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto	11.03	8.10	10.72	15.33	11.04	15.31
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	11.33	8.82	10.30	12.90	10.12	11.21
Kemian Työntekijäin Liitto	11.40	8.90	10.65	12.97	9.68	11.24
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto	13.16	11.04	12.26	15.43	13.07	13.99
Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto	10.50	8.19	9.10	11.82	9.89	10.28
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto	11.45	9.09	10.38	13.88	9.94	12.62
Metallityöväen liitto	11.78	9.54	11.29	14.97	10.94	13.95
Paperiteollisuuden Työnteki- jain Liitto	11.31	9.62	10.97	13.59	10.78	12.70
Puutyöväen Liitto	10.29	8.42	9.69	11.78	9.64	10.91
Rakennustyöläisten Liitto	12.43	10.00	12.13	19.56	12.52	19.32
Suomen Sähköalantyynteki- jain Liitto	12.15	9.39	11.97	20.42	13.89	20.35
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto	11.09	8.21	8.82	11.74	9.23	9.36
Yhteensä	11.70	9.08	10.96	15.93	9.99	13.75
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain Liitto ry. ¹	12.58	10.03	12.06	15.65	11.87	15.38
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY ry. ²	11.13	9.58	10.86	13.51	9.97	13.14

1 Kaupunkien ja kauppaloitten työntekijöiden palkat IV/1975

2 Valtion työntekijöiden palkat marraskuussa 1975

Taulukko 7. KESKITUNTIAN SIOEROT AIKA- JA URAKKATYÖSSÄ MARKKOINA SEKÄ KESKITUNTIAN SIO URAKKATYÖSSÄ INDEKSEINÄ KUN KESKITUNTIAN SIO AIKATYÖSSÄ ON 100, IV nelj. 1975

Liitto	Keskituntiansio- erot markkoina	Indeksi
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijä- liitto	4.59	143
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	0.91	109
Kemian Työntekijäin Liitto	0.59	106
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto	1.73	114
Kumi- ja Nahkathyöväen Liitto	1.18	113
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto	2.24	122
Metallityöväen liitto	2.66	124
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto	1.73	116
Puutyöväen Liitto	1.22	113
Rakennustyöläisten Liitto	7.19	159
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto	8.38	170
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto	0.54	106
Yhteensä	2.79	125
Kunnallisten työntekijäin ja viran- haltijain liitto r.y. ¹	3.32	128
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteis- järjestö VTY r.y. ²	2.28	121

Lähteet: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä IV nelj. 1975,
Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton palkkatilasto 4.
neljännes 1975,

1 Kaupunkien ja kauppaloitten työntekijöiden palkat IV/1975,

2 Valtion työntekijöiden palkat marraskuussa 1975.

Taulukko 8. AIKATYÖN JA SUORITUSTYÖN PROSENTTIOISUUS TEHDYSTÄ TYÖAJASTA SAK:n JÄSENLIITOISSA
IV nelj. 1975

Liitot	Aikatyötä, %		Suoritustyötä, %		palkkiotyötä, %		edell. yhteensä %	
	miehet	naiset	yht.	miehet	naiset	yht.	miehet	naiset
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.	92.4	99.7	93.1	7.3	0.3	6.6	0.3	7.6
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.	57.2	37.0	46.7	19.3	28.9	24.2	23.5	34.1
Kemian Työntekijäin Liitto r.y.	81.8	64.4	75.7	10.9	25.6	15.6	7.3	10.0
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.	98	96	97.2	2	4	2.8	-	2
Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.	67.4	54.2	58.7	17.9	35.8	29.7	14.7	10.0
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto ry.	60.9	59.4	60.2	27.0	14.3	20.6	12.1	26.3
Metallityöväen liitto r.y.	59.3	52.9	57.8	32.5	35.0	33.1	8.2	12.1
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.	81.5	75.8	80.3	5.9	12.0	7.0	12.6	12.2
Puutyöväen Liitto r.y.	52.2	44.6	49.5	43.5	52.8	46.8	4.3	2.6
Rakennustyöläisten Liitto r.y.	55.5	78.9	57.6	38.5	15.6	36.6	6.0	5.5
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.	72.5	94.8	73.6	27.5	5.2	26.4	-	-
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.	83.8	50.9	55.5	16.2	48.6	44.1	-	0.5
Yhteensä	65.0	56.1	62.4	27.3	34.9	29.7	7.7	9.0
Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto r.y.	47.0	75	50.9	53	25	49.1	-	-
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY r.y.	75.4	85.0	76.9	24.6	15.0	23.1	-	-

Lähteet: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä IV nelj. 1975, Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton palkkatilasto 4. neljännes 1975, Valtion työntekijöiden palkat marraskuussa 1975, Kaupunkien ja kauppaloiden työntekijöiden palkat neljännellä neljänneksellä 1975.

Naisten keskituntiansiot olivat sekä aika- että urakkatyössä pienemmät kuin miesten. Naisten saama urakallakin tehdyn työn keskiansio oli miehen aika-työssä saatua keskiansiota pienempi.

Urakkatöiden osuuden ja keskituntiansioiden välistä riippuvuutta on kuvattu oheisessa kuviossa (kuvio 1). Kuvioon on piirretty lisäksi regressiosuora, joka on saatu estimoimalla yksinkertainen lineaarinen keskituntiansioiden selitysyhtälö käyttämällä ainoana selittävänä muuttujana urakkatöiden suhteellista osuutta. Yhtälö on siis muotoa

$$y = a + bx,$$

missä y on keskituntiansio ja x urakkatöiden osuus tehdyistä työtunneista. Estimoimalla parametrit a ja b pienimmän neliösumman menetelmällä saatiin tulokseksi

$$y = 13.015 - 0.036 x.$$

Urakkatöiden osuus näyttää olevan merkityksetön tekijä liittojen keskituntiansioiden selittäjänä. Estimoidun yhtälön mukaan keskituntiansiot hieman laskevat urakkatöiden osuuden noustessa. Tämä viittaa siihen jo aiemmin todettuun seikkaan, että urakkatöiden suhteellinen osuus on usein hyvinkin korkea myös niissä liitoissa, joissa keskituntiansio on matala.

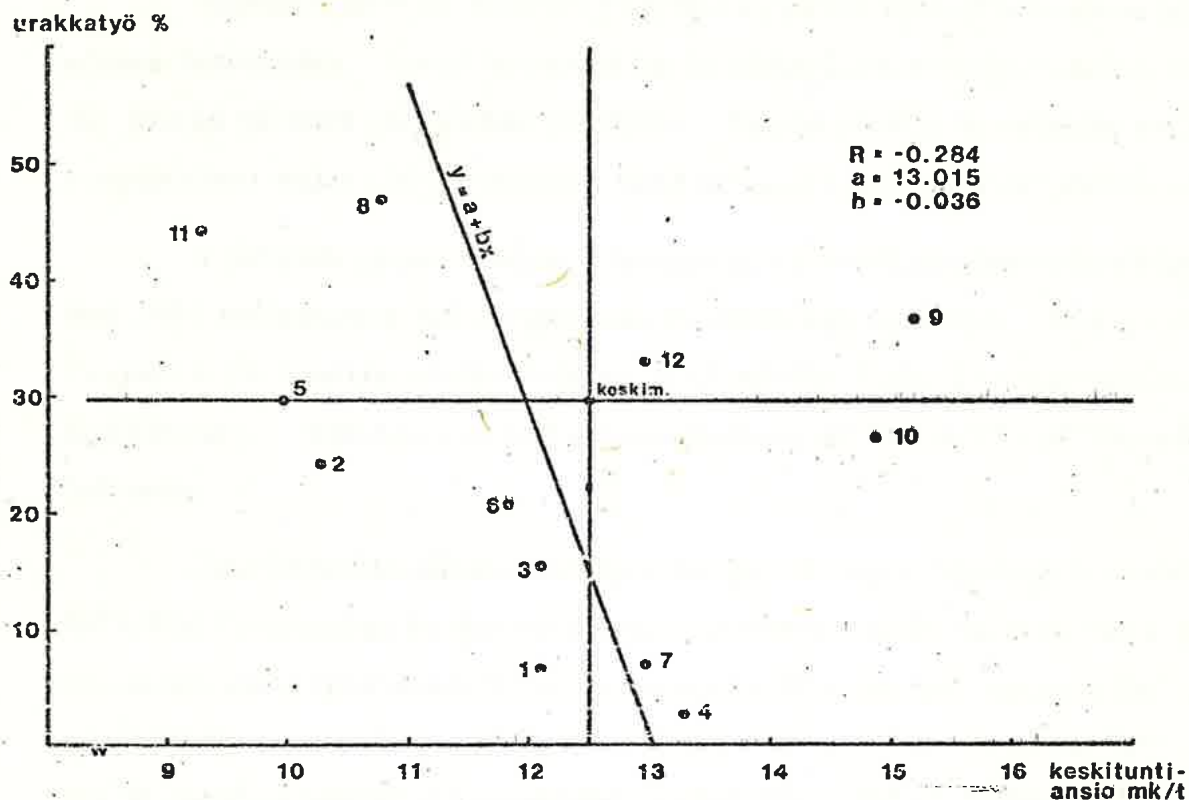
Keskituntiansioiden ja urakkatöiden suhteellisen osuuden välisen korrelaatiokertoimen arvoksi saatiin -0.284 . Tämän perusteella voi päätellä, ettei urakkatöiden suhteellisen osuuden ja keskituntiansioiden välillä ole tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta.¹ Samanlaiseen tulokseen päädyttiin, kun yritettiin selittää pelkästään urakkatyöstä ja pelkästään aikatyöstä maksettuja palkkoja urakkatöiden suhteellisella osuudella. Edellisessä tapauksessa korrelaatiokerroin sai arvon -0.133 ja jälkimmäisessä -0.445 .

Saatuja tuloksia arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon, että niiden perusteena oleva aineisto on koko liittoa koskevaa. Yhdenkin liiton jäsenistöä saattaa työskennellä käytännössä varsin erilaisilla toimialoilla. Mikäli tarkastelu olisi suoritettu toimialoittain, olisi urakkatöiden suhteelli-

¹ Käsillä olevassa tutkimuksessa estimoitujen korrelaatiokertoimien arvojen tilastollisen merkitsevyyden testaamiseen on käytetty yksisuuntaista t -testiä.

Kuvio 1.

Keskituntiansio ja urakkatyö

1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.
3. Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
4. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.
5. Kumi- ja Nahkavyöväen Liitto r.y.
6. Lasi- ja Posliinivyöväen Liitto r.y.
7. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.
8. Puutyöväen Liitto r.y.
9. Rakennustyöläisten Liitto r.y.
10. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.
11. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.
12. Metallityöväen liitto r.y.

sen osuuden ja keskituntiansioiden välistä tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta mahdollisesti ollut havaittavissa.

4.2. Ylityöt

Taulukossa 9 on kuvattu ylityönä tehtyjen työtuntien osuus koko työajasta liitoittain. Luvut kertovat keskimääräisen ylityöprosentin niiltä aloilta, joissa ylitöitä ylipäättään tehdään. Näille aloille tilastoidut työntekijät muodostivat vajaat 98 prosenttia koko tilastoidusta työntekijämäärästä.

Ylitöiden osuus tehdystä työajasta oli teollisuuden työntekijöillä vuoden 1975 neljännellä neljänneksellä runsaat 2 prosenttia. Eniten ylitöitä (vajaat 6 prosenttia tehdystä työajasta) tehtiin Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitossa. Vähiten ylitöitä tehtiin puolestaan Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitossa.

Suurimmalla osalla tarkasteltavina olevista liitoista oli sekä keskimääräistä suurempi keskituntiansio että keskimääräistä suurempi ylitöiden osuus tai sekä keskimääräistä pienempi tuntiansio että keskimääräistä pienempi ylitöiden osuus (ks. kuvio 2). Vain Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliiton ja Suomen Elintarviketyöläisten Liiton jäsenillä oli koko teollisuuden keskiarvoa korkeampi ylityöprosentti mutta keskimääräistä alempi keskituntiansio. Vain Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitossa keskituntiansio oli suhteellisen suuri huolimatta pienestä ylityöosuudesta.

Estimoimalla pienimmän neliösumman menetelmällä yhtälö $y = a + bx$, missä y on keskituntiansio ja x ylitöiden osuus koko työajasta, saatiin tulokseksi

$$y = 11.343 + 0.324 x.$$

Taulukko 9. YLITÖIDEN OSUUS TEHDYSTÄ TYÖAJASTA SAK:n
JÄSENLIITOISSA 1975

Liitto	Ylityötä, %		
	miehet	naiset	yhteensä
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto	5.9	3.1	5.6
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	4.0	1.8	3.0
Kemian Työntekijäin Liitto	2.5	1.1	2.2
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto	3	2	2.6
Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto	2.2	1.0	1.5
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto	2.6	1.0	2.0
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto	2.1	1.0	1.9
Puutyöväen Liitto	2.4	1.0	1.9
Rakennustyöläisten Liitto	2.4	1.0	2.3
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto	2.6	1.4	2.5
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto	2.7	1.1	1.3
Metallityöväen liitto	2.7	1.1	2.3
Teollisuudessa keskimäärin	2.7	1.2	2.2
Suomen Maaseututyöväen Liitto ¹⁾	0.7	0.7	0.7
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteis- järjestö VTY ²⁾	2.3	0.9	2.1

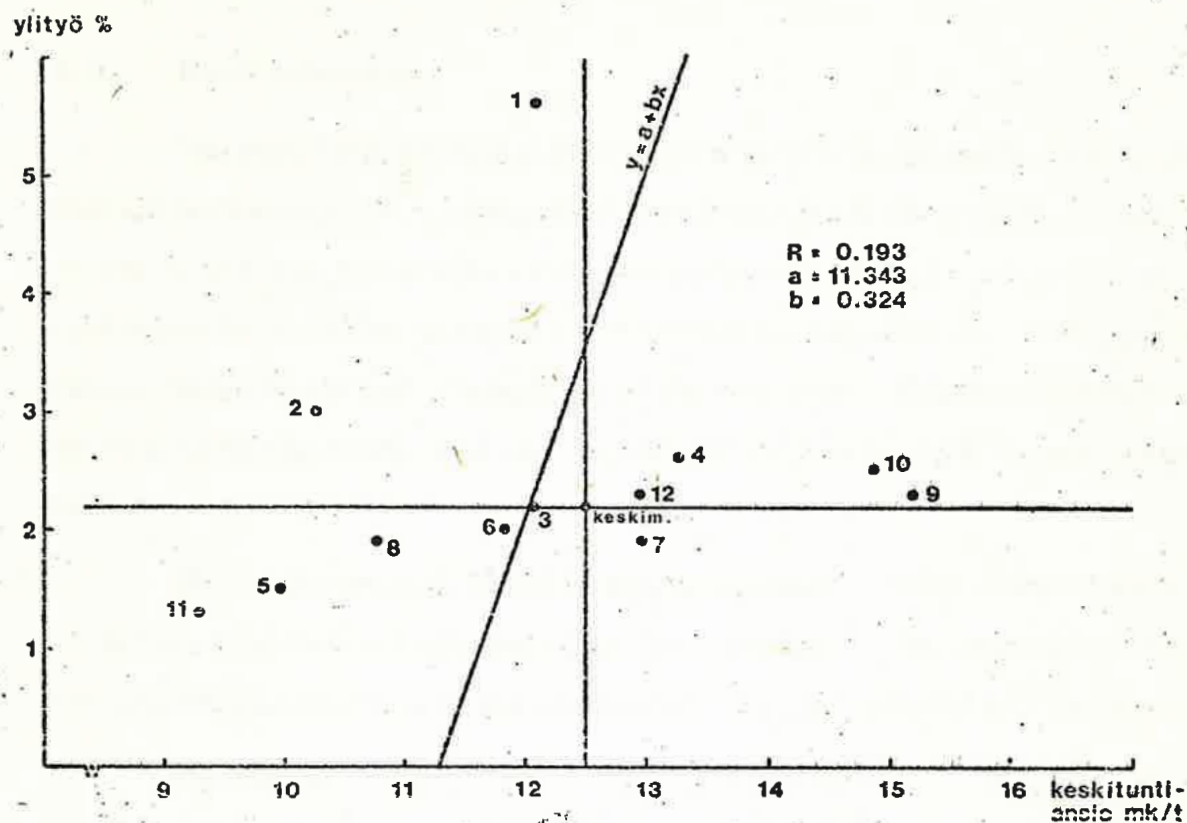
1) % tehdyistä työtunneista, sis. tiedot vain maataloustyöntekijöiden palkkatilastosta.

2) Ylityötuntien osuus % säännöllisen työajan tunneista

Lähteet: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön piirissä IV nelj. 1975, Suomen Metalliteollisuuden Työnantajaliiton palkkatilasto 4. nelj. 1975, Maataloustyöntekijöiden palkat neljännellä neljänneksellä 1975, Valtion työntekijöiden palkat marraskuussa 1975.

Kuvio 2.

Keskituntiansio ja ylityö

1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.
3. Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
4. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.
5. Kumi- ja Nahkatyöväen Liitto r.y.
6. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.
7. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.
8. Puutyöväen Liitto r.y.
9. Rakennustyöläisten Liitto r.y.
10. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.
11. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.
12. Metallityöväen liitto r.y.

Tämä viittaa siihen, että keskituntiansiot hieman nousevat ylitöiden osuuden kasvaessa. Muuttujien välisen korrelaatiokertoimen arvoksi saatiin 0.193. Tilastollisesti merkitsevästä riippuvuudesta ei ole kysymys.

4.3. Naisvaltaisuus

Naisten keskituntiansiot ovat toimialoittain ja myös SAK:n jäsenliitoittain tarkasteltuna miesten keskituntiansioita alhaisempia. Tilastotiedoista ei selviä, johtuvatko erot keskiarvoissa diskriminoinnista eli siitä, maksetaanko naisille samasta työstä pienempää palkkaa. Tehtyjen selvitysten perusteella tätä ei yleensä ole voitu osoittaa. Sen sijaan keskiansioiden erot on selitetty sillä, että naiset tekevät erilaisia töitä (usein tosin ainoastaan eri nimikkeillä).

Naisvaltaisuuden jollakin alalla voidaan näin ollen olettaa merkitsevän keskimääräistä alhaisempaa keskiansiota. Seuraavassa tarkastellaankin naisvaltaisuuden ja keskituntiansion välistä yhteyttä SAK:n jäsenliitoissa.

Parhaimman kuvan liiton naisvaltaisuudesta saa liittojen itsensä ilmoittamista naisjäsenten lukumääristä. Koska keskituntiansiot on laskettu olemassa olevien palkkatilastojen pohjalta, joudutaan liittojen naisvaltaisuutta kuitenkin tarkastelemaan samalta tilastopohjalta. Taulukkoon 10 on laskettu naisten prosenttinen osuus kaikista työntekijöistä liitoittain kummallakin mainitulla tavalla.

Kavonius, Marja: mt.

Taulukko 10. NAISTYÖNTEKIJÖIDEN %-OSUUS KAIKISTA PALKANSAAJISTA

Liitto	Palkkatilastoissa	Liiton jäsenis- tössä
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto	5.2	7.2
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	61.2	62.0
Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto	88.9	87.6
Kemian Työntekijäin Liitto	33.0	44.6
Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto	43.4	44.4
Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto	66.5	66.5
Lasi- ja Posliinityöväen Liitto	46.1	46.2
Liiketyöntekijäin Liitto	68.3	77.9
Suomen Maaseututyöväen Liitto	18.4	16.5
Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto	21.2	26.1
Puutyöväen Liitto	35.6	34.6
Rakennustyöläisten Liitto	8.6	9.9
Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto	5.3	0.8
Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto	86.2	91.0
Metallityöväen liitto	23.0	20.3
Suomen Merimies-Unioni-Finlands Sjömans- Union ry	ei tietoa	31.2
Yhteensä (pl. julkinen sektori ja Merimies-Unioni)	40.6	39.1
Kunnallisten työntekijäin ja viranhalti- jain liitto	17.7	58.5
Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteis- järjestö VTY	33.5	28.7

Lähteet: Em. palkkatilastot
SAK:n vuosikirja 1975

Miesten ja naisten jakauma liitoittain on hyvin samankaltainen huolimatta eri laskentapohjasta. (Poikkeuksena KTV, jonka tietoja muiltakaan osin ei voitu pitää edustavina.) Jakautumien samankaltaisuus merkitsee käytännössä samalla sitä, ettei olemassa olevista palkkatilastoista laskettuihin liittojen keskituntiansioihin aiheudu vääristymiä ainakaan mies- ja naispalkansaajien jakautumasta.

Erittäin naisvaltaisia liittoja ovat Suomen Elintarviketyöläisten, Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan, Kumi- ja Nahkатыöväen, Liiketyöntekijäin sekä Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitot. Miesvaltaisimmat liitot ovat puolestaan Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto, Rakennustyöläisten Liitto sekä Suomen Sähköalantyyöntekijäin Liitto.

Naisvaltaisuuden yhteys liiton keskimääräistä heikompaan keskituntiansioon sekä miesvaltaisuuden yhteys keskimääräistä korkeampaan keskituntiansioon näkyvät selvästi kuviosta 3. Vain Puutyöväen Liitossa ja Suomen Maaseututyöväen Liitossa keskituntiansiot ovat keskimääräistä tuntiansiota alhaisemmat vaikka liitot ovat selvästi miesvaltaisia.

Selitettäessä keskituntiansioita naistyyöntekijöiden suhteellisella osuudella yksinkertaisen lineaarisen regressiomallin avulla saatiin tulokseksi

$$y = 13.950 - 0.056 x ,$$

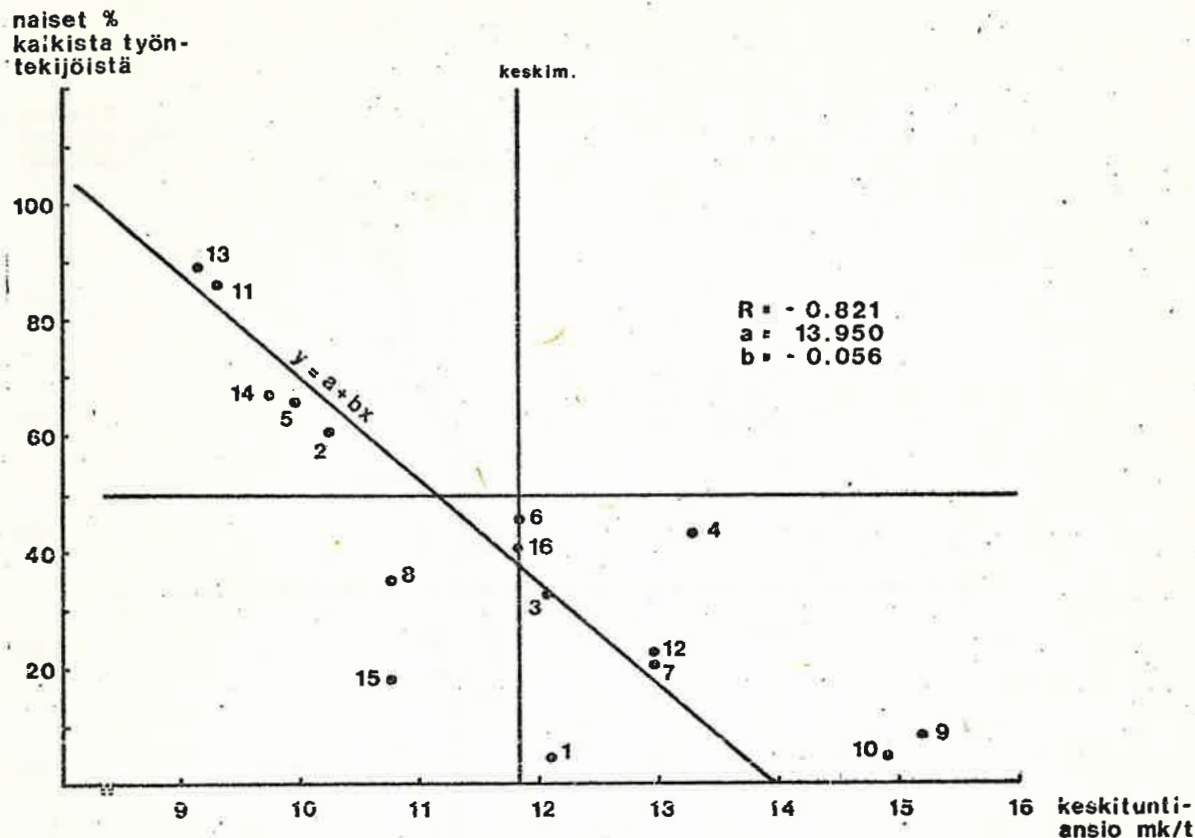
missä y on keskituntiansio ja x naistyyöntekijöiden suhteellinen osuus.

Yhtälö vahvistaa jo edellä kuvatun tuloksen: mitä naisvaltaisempi liitto, sitä alhaisempi keskituntiansio. Muuttujien välisen korrelaatiokerroimen arvoksi saatiin -0.821 , joten kysymyksessä on tilastollisesti merkitsevä käänteinen riippuvuus.

Tarkasteltaessa erikseen naisten keskituntiansioiden ja naistyyöntekijöiden suhteellisen osuuden välistä riippuvuutta saatiin korrelaatiokerroimen arvoksi -0.344 . Riippuvuus ei ole tilastollisesti merkitsevä. Naistyyöntekijöiden keskituntiansiot ovat verrattain alhaiset sekä nais- että miesvaltaisten liittojen jäsenkentässä. Tämä näkyy selvästi myös kuviosta 4.

Kuvio 3.

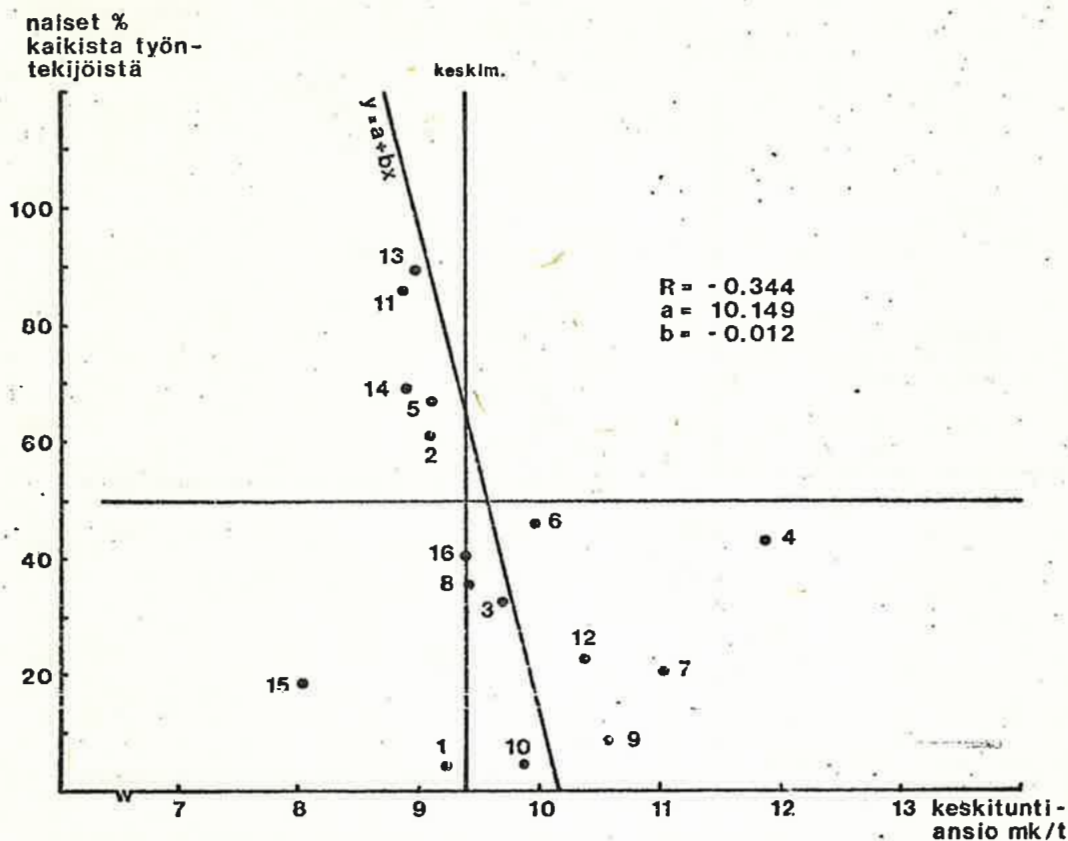
Keskituntiansio ja naisvaltaisuus

1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.
3. Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
4. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.
5. Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto r.y.
6. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.
7. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.
8. Puutyöväen Liitto r.y.
9. Rakennustyöläisten Liitto r.y.
10. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.
11. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.
12. Metallityöväen liitto r.y.
13. Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.
14. Liiketyöntekijäin Liitto r.y.
15. Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.
16. Keskimäärin

Kuvio 4.

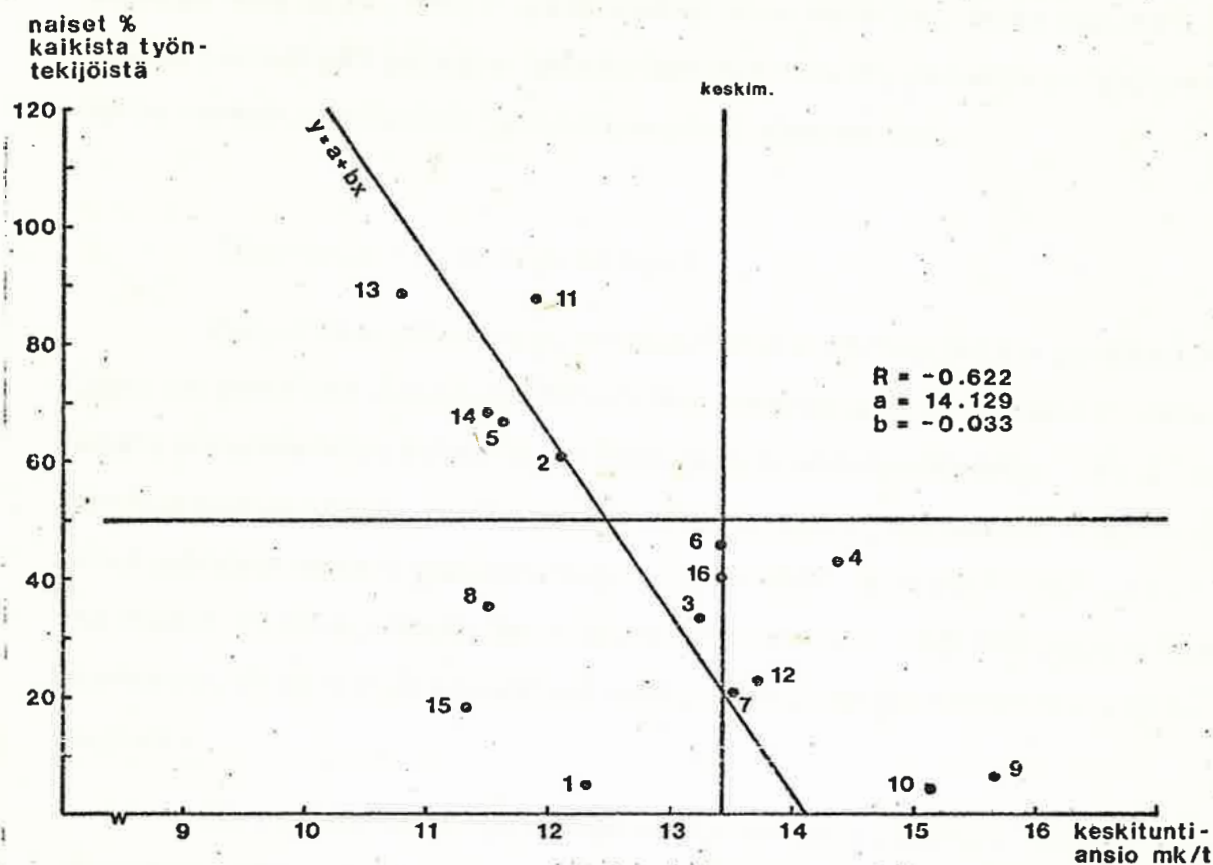
Naisten keskituntiansio ja naisvaltaisuus

1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.
3. Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
4. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.
5. Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto r.y.
6. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.
7. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.
8. Puutyöväen Liitto r.y.
9. Rakennustyöläisten Liitto r.y.
10. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.
11. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.
12. Metallityöväen liitto r.y.
13. Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.
14. Liiketyöntekijäin Liitto r.y.
15. Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.
16. Keskimäärin

Kuvio 5.

Miesten keskituntiansio ja naisvaltaisuus

1. Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto r.y.
2. Suomen Elintarviketyöläisten Liitto r.y.
3. Kemian Työntekijäin Liitto r.y.
4. Suomen Kirjatyöntekijäin Liitto r.y.
5. Kumi- ja Nahkатыöväen Liitto r.y.
6. Lasi- ja Posliinityöväen Liitto r.y.
7. Paperiteollisuuden Työntekijäin Liitto r.y.
8. Puutyöväen Liitto r.y.
9. Rakennustyöläisten Liitto r.y.
10. Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto r.y.
11. Tekstiili- ja Vaatetustyöväen Liitto r.y.
12. Metallityöväen liitto r.y.
13. Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan Liitto r.y.
14. Liiketyöntekijäin Liitto r.y.
15. Suomen Maaseututyöväen Liitto r.y.
16. Keskimäärin

Miesten keskituntiansioiden ja naisvaltaisuuden välistä yhteyttä on kuvattu kuviossa 5. Muuttujien välisen korrelaatiokertoimen arvoksi saatiin -0.622 . Käytännössä tämä merkitsee, että miesten keskituntiansioiden ja naisvaltaisuuden välillä on tilastollisesti merkitsevä käänteinen yhteys. Näyttää siis siltä, että — päinvastoin kuin naisilla, jotka saavat keskimääräistä pienempää palkkaa naisvaltaisuudesta riippumatta — naisvaltaisuus kyllä vaikuttaa miesten palkkoihin niitä alentavasti.

5. Tiivistelmä ja johtopäätökset

Suomessa julkaistaan säännöllisesti varsin paljon palkkatilastoja, joita on pidettävä kansainvälisesti korkeatasoisina. Meillä tuotetaan jokaisesta yhteiskunnan lohkosta jonkinlaisia keskiansiotietoja. Palkkakäsitteet, tiedusteluajankohta, tuottamisnopeus kuitenkin vaihtelevat tilastosta riippuen. Erot johtuvat osaksi palkkatietojen kerääjästä ja osaksi siitä, missä muodossa tiedot on ollut ylipäättään mahdollista kerätä. Eri tilastoista saatujen palkkansaajaryhmien palkkatietojen vertaaminen on joka tapauksessa käytännössä vaikeaa.

Tilastokeskus on paraikaa uudistamassa palkkatilastoja niiden yhtenäistämiseksi. Samalla on otettu esille palkkatilastojen peittävyysparaneminen. Peittävyudeksi arvioitiin työntekijöiden osalta vuonna 1970 noin 60 prosenttia. Eräillä talouden sektoreilla (maa-, metsä- ja kalatalous, metsästys sekä yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset) tilastointi on erittäin vähäistä, kun taas eräillä teollisuuden aloilla (paperiteollisuus- tuotteiden valmistus, graafinen tuotanto sekä metalli- ja konepajatuotteiden valmistus) peittävyudeksi on arvioitu noin 70 prosenttia. Tilastoinnin ulkopuolelle jääneet palkansaajat ovat pääasiassa järjestäytymättömien työnantajien palveluksessa olevia henkilöitä. Näiden saaminen tilastoinnin piiriin on palkkatilastojen uudistamisohjelman tärkeimpiä tehtäviä.

SAK:n jäsenliitot tarvitsevat palkkatietoja ennen muuta työehtosopimusneuvotteluja varten sekä tehtyjen sopimusten seurantaan. Jos palkka-

tilastot "laahaavat perässä" useammankin vuoden, näin on ennen kaikkea kunnallisen sektorin kuukausipalkkaisten tilastojen laita, palkkatilastoista saatava käytännön hyöty jää varsin pieneksi.

SAK:n jäsenliitot käyttävät jäsentensä ansioita tarkastellessaan ns. virallisia palkkatilastoja. Ay-liikkeen kannalta on näin ollen erittäin merkityksellistä, että laadittavat palkkatilastot vastaavat riittävässä määrin myös sen tarpeita. Keskituntiansioiden laskeminen SAK:n eri jäsenliitoille käytettävissä olevien palkkatilastojen pohjalta on ongelmallinen tehtävä. Ensinnäkään kaikille liitoille ei ole laskettavissa keskiansioita ollenkaan. Toiseksi niiden liittojen osalta, joille keskiansio voidaan periaatteessa laskea, ei ole selvää kuvaa tarkkuudesta. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että liittojen rajat eivät kulje tilastonimikkeiden mukaan. Palkkatilastojen hyödynnettävyyttä lisäisi liittojen kannalta tuntuvasti ansioiden julkaiseminen sopimusalakohtaisesti.

Käytettävissä olevien palkkatilastojen mukaan SAK:n yksityisen sektorin liittojen kokonaiskeskituntiansio oli vuoden 1975 viimeisellä neljänneksellä 11.76 markkaa, naisilla 9.39 markkaa ja miehillä 13.42 markkaa. Keskiansioasteikon alapäässä olivat Hotelli- ja Ravintolahenkilökunnan, Kumi- ja Nahkatyöväen, Liiketyöntekijäin ja Tekstiili- ja Vaatetustyöväen liitot. Yläpäässä taas olivat Rakennustyöläisten Liitto, Suomen Sähköalantyöntekijäin Liitto ja Suomen Merimies-Unioni. Keskituntiansioeroksi "palkkahaitarin" ääripäissä olevien liittojen välille saatiin noin 6 markkaa naisten ja miesten yhteenlaskettujen ansioiden osalta. Miesten liitoittaisten äärituntipalkkojen ero oli lähes 4.90 markkaa ja naisten 3.83 markkaa. Huolimatta siitä, että keskimääräiset luvut osoittavat jotkut liitot matalapalkkaliitoiksi, ei matalapalkkaisuusongelma rajoitu kuitenkaan vain näihin liittoihin, sillä matalapalkkaisia ryhmiä löytyy myös korkean keskituntiansion liitoista.

Palkkatilastoista saatavien tietojen perusteella liittojen välisiä palkkaeroja voi periaatteessa pyrkiä selittämään työn urakaluonteisuuden, ylitöiden määrän ja liiton naisvaltaisuuden avulla.

Tilastollinen testi osoitti urakkana tehtyjen työtuntien osuuden ja jäsenliittojen keskituntiansioiden välisen riippuvuuden olevan melko merkityksettömän. SAK:n jäsenliitoittainen palkkarakenne säilyi lähes samanlaisena tarkasteltiinpa sitä aika-, urakka- tai kokonaisansioiden perusteella.

Myöskään ylitöiden määrällä ja keskituntiansioilla ei voitu havaita tilastollisesti merkitsevää yhteyttä, vaikka melko monelle liitolle olivatkin ominaisia keskimääräistä pienempi ansio ja keskimääräistä pienempi ylitöiden osuus.

Keskituntiansioiden ja alan naisvaltaisuuden samoin kuin myös miesten keskituntiansioiden ja naisvaltaisuuden välillä voitiin havaita tilastollisesti merkitsevä riippuvuus. Naisten keskituntiansioiden ja naisvaltaisuuden välillä ei tilastollisesti merkitsevää riippuvuutta sen sijaan voitu havaita.

Kun tässä esitettyjä tuloksia tulkitaan, on muistettava, että tarkastelu suoritettiin SAK:n jäsenliitoittain. Lähes jokaisen liiton jäseniä työskentelee kuitenkin käytännössä kovin erilaisilla toimialoilla. Toimialoitainen tarkastelu saattaisikin muuttaa tuloksia olennaisesti varsinkin selitettäessä keskituntiansioita urakkatyön ja ylitöiden määrällä. Toiseksi on huomattava, että käsillä oleva selvitys on tehty yksinomaan julkaistavien palkkatilastojen perusteella.

Lähdeluettelo

Katsaus työehtosopimustoimintaan ja työehtosopimuspoliittinen ohjelma,
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK r.y., Jyväskylä 1976.

Kavonius, Marja: Naisten asema työelämässä palkkauksen kannalta,
Valtioneuvoston kanslian julkaisuja, 1975:4, Helsinki 1975.

Palkkatilastojen kehittämistyöryhmän muistio, Tilastokeskus, Muistio
n:o 37, Helsinki 1976.

SAK:n vuosikirja 1975, Helsinki 1976.

Sosiaalinen Aikakauskirja vuosilta 1924-1950, Helsinki 1925-1951.

SVT.XXX. Sosiaalisia erikoistutkimuksia: 3,4,9-13, 15 ja 17, Helsinki
1923-1939.

Tilasto-opas 1975, Tilastokeskus, Käsikirjoja n:o 3, Helsinki 1975.

Työtilasto-sarja: I-IV, VI-VIII, XI-XVI, Helsinki 1903-1905, 1907-1909,
1911-1914.

+ + +

Liiketyönantajain Keskusliitto, Työehtoliitto: Ansiotilasto, Elokuu 1975.

Suomen Metalliteollisuuden työnantajaliiton palkkatilasto 4. neljännes 1975.

Suomen Työnantajain Keskusliitto: Työntekijöiden palkat STK:n jäsenistön
piirissä III sekä IV nelj. 1975.

Tilastokeskus: Tilastotiedotus, PA 1976: 7, 17-19, 21-25, 27-30, 36
ja 50 sekä PA 1977:7.

+ + +

Julkaisematon lähde: SAK:n palkkasopimustiedustelu 1.2.1976-31.1.1977.